Litteratur

Du Rietz, G. E. 1948. Uppländska myrar. Natur i Uppland. Göteborg.
Grill, C. 1896. Catalogus Coleopterorum. Stockholm.
Hellén, W. 1925. Die nordeuropäischen Arten der Gattung Mycetoporus Mann. – Notul. ent. 5: 33–47.
Horion, A. 1967. Faunistik der mitteleuropäischen Käfer. XI. Überlingen-Bodensee.
Huggert, L. & Ulefors, S. O. 1971. Anteckningar om svenska skalbaggar. – Ent. Tidskr. 92: 54–65.
Klefbeck, E. 1949. Nyförvärv för Dalarnas coleopterfauna. – Ent. Tidskr. 70: 82–89.
Klefbeck, E. & Sjöberg, O. 1960. Catalogus Insectorum Sueciae. XVI. Coleoptera. – Opusc. ent. Suppl. 18.
Koponen, S. 1966. [I referat från föreningsmöte 2.II.1965.] – Annls ent. fenn. 32: 334.
Linnman, N. 1965. Några skalbaggsfynd. – Ent. Tidskr. 86: 24–27.
Lohse, G. A. 1964. Staphylinidae I. *In*: Freude, H., Harde, K. W. & Lohse, G. A. (eds.). Die Käfer Mitteleuropas 4. Krefeld.
Lundberg, S. 1976. Bidrag till kännedom om svenska skalbaggar. 16 (Coleoptera). – Ent. Tidskr. 97: 15–20.
Palm, T. 1946. Anteckningar om svenska skalbaggar. II. – Ent. Tidskr. 67: 11–20.
— 1962. Anteckningar om svenska skalbaggar. XV. – Ent. Tidskr. 83: 178–184.
— 1967. Anteckningar om svenska skalbaggar. XVIII. – Ent. Tidskr. 88: 110–114.
Sjöberg, O. 1950. Drei neue Käfer aus der borealen Region Schwedens. – Ent. Tidskr. 71: 159–164.
Szujecki, A. 1963. Gabrius sphagnicola Sjöb., a species new to the fauna of Poland. – Polskie Pismo ent. 33(7): 173–178.

Recension

Skou, Peder 1984. *Nordens Målere*. Håndbog over de danske og fennoskandiske arter af *Drepanidae* og *Geometridae (Lepidoptera)*. Danmarks dyreliv. Bind 2. Fauna bøger & Apollo bøger, København & Svendborg. 332 s., 358 fig., 24 färgpl. Pris 433 Dkr.

Tillgången på bra bestämningslitteratur är ofta en förutsättning för samlarnas intresse för en fjärilsfamilj. Sedan ett antal år har många insamlade mätare bokstavligt talat fått "ligga på hyllan" i väntan på bestämningsmöjligheter. De som hann skaffa sig Skat Hoffmeyers "De Danske Målere" har emellertid delvis kunnat lösa detta problem. Då Hoffmeyers bok endast behandlar Danmarks mätararter har dock nya bestämningsböcker över de nordsvenska arterna saknats sedan Nordströms "Svenska Fjärilar". Nu har äntligen en fullvärdig uppföljare till detta standardverk givits ut.

"Nordens Målere" behandlar samtliga i Fennoskandien uppgivna 359 arter och dessa är avbildade på 24 färgplanscher med närmare 1 000 exemplar. Boken är indelad i förord, inledning, beskrivande textdel, färgplanscher, en utbredningsöversikt i tabellform samt register.

I inledningen diskuteras systematiken och förklaringar ges till artbeskrivningarna. Kanske förvånas någon över att de sedan gammalt som "spinnare" betraktade sikelvingarna och blekmaskspinnarna finns med. Att dessa bägge familjer systematiskt står mätarna nära berörs dock redan i "Svenska Fjärilar".

Den beskrivande textdelen behandlar alla i Fennoskandien påträffade mätarfjärilar (inklusive sikelvingar och blekmaskspinnare). För varje art beskrivs utseendet, i förekommande fall påpekas anmärkningsvärda skillnader gentemot snarlika arter, utbredning i världen, utbredning och förekomst i respektive Danmark, Norge, Sverige och Finland, artens biotop, flygtid samt något om dess biologi. De 358 figurerna omfattar svartvita foton av utvalda biotoper, larver, en preparerad imago, tecknade vingar och andra detaljer av speciellt svårbestämda arter samt genitalier.

Helhetsintrycket av boken är mycket gott. Peder Skou har i mitt tycke lyckats med en bra och lättfattlig beskrivning av varje art utan att slösa med utrymmet. För de snarlika arterna går han in på vissa särskiljande karaktärer och i en del fall finns tecknade vingar i förstoring och genitalavbildningar som komplement. För de svårbestämda malmätarna (*Eupithecia, Gymnoscelis* och *Chloroclystis*) finns tecknade vingar av de flesta arterna och han- och hongenitalier är avbildade för samtliga.

Det är värdefullt att få den totala utbredningen i världen för varje art. Utbredningen i de nordiska länderna är noggrant redovisad och ger en god bild av hur vanliga arterna är inom olika områden. För vissa ovanligare arter ges även exaktare utbredningsuppgifter än bara landskap.

Biotopbeskrivningarna är överlag mycket bra och träffande. Den normala flygtiden anges hos varje art och för alla förekommande generationer.

Uppgifter om artens biologi inskränker sig till larvtidens längd och värdväxter (värdväxterna är angivna med vetenskapliga namn). Vi får också veta hur arten övervintrar samt något om hur den fångas. Den sistnämnda informationen är mycket knapphändig och i de flesta fall konstateras att arten huvudsakligen tas på ljus. För en del arter anges visserligen andra fångstsätt, men då de flesta av dagens samlare försummar många "äldre" metoder och mest förlitar sig på sin kvicksilverlampa blir av det skälet de flesta fjärilarna ljusfångade. T ex fastslås att arter som *Scopula incanata* och *S. decorata* mest tas på ljus. Det är kanske riktigt, men jag anser att man skrämmer upp åtskilligt fler exemplar soliga dagar än de enstaka som kommer till lampan på natten. Här saknar jag Hoffmeyers många pikanta samlartips.

Färgplanscherna håller hög klass och ger en mycket bra bild av de olika arternas utseende. Så gott som alla avbildade exemplar är väl representativa för sin art. Möjligen är en del malmätare svåra att känna igen. Planschernas intensivt blå bakgrund ger särskilt de gula fjärilarna en väl kraftig gulton. Ett förhållandevis högt antal av de avbildade exemplaren har störande fettskador på bakkropparna.

Utbredningstabellerna i slutet av boken är av samma typ som de landskapsförteckningar som givits ut här i Sverige. Förutom våra nordiska länder ges också uppgifter om de angränsande länderna samt de Brittiska öarna. Tabellerna är ett mycket värdefullt komplement till utbredningsuppgifterna i texten.

Självklart kan inte ett mästerverk som detta undgå vissa skönhetsfläckar. Skou framhåller i förordet att han önskar tips om eventuella felaktigheter så att dessa kan rättas till. Såvitt jag kan bedöma finns inte mycket att kritisera i boken, men en del fel och oklarheter vill jag dock ta upp här. Det gäller främst en del uppgifter beträffande Gotland. Detta vårt mest exotiska landskap skiljer sig så pass mycket faunistiskt från övriga Sverige att felaktiga uppgifter blir mer iögonfallande än om det gällt någon annan landsände. *Tethea ocularis* (s. 18) och *Lythria rotaria* (s. 60) anges som allmänna på ön. Detta måste vara feltryck då *T. ocularis* aldrig är funnen här och *L. rotaria* inte känd från några moderna fynd. Beträffande *Siona lineata* (s. 247) påpekas i texten att den saknas på Gotland medan den finns angiven för landskapet i utbredningstabellen, vilket är det riktiga förhållandet.

Jag tycker inte informationen om de tre *Hydriomena*-arterna (s. 105–107) ger tillräcklig vägledning för att man med säkerhet skall kunna särskilja dem. Dessutom saknas flygtiden hos *H. furcata*. Den på pl. 10 nr 5 angivna *H. impluviata* liknar i mitt tycke mer en *H. ruberata*, medan fångstdatumet bättre stämmer överens med *H. furcata*!

De sedan gammalt som skilda arter betraktade *Eupithecia absinthiata* och *E. goosensiata* (s. 142) slås lite väl lättvindigt ihop till en art då ingen litteraturhänvisning ges. Detsamma gäller *Ectropis bistortata* och *E. crepuscularia* (s. 236).

Väl optimistiskt tycker jag också det är att, såvitt jag förstår, utan genitalpreparering klassa det enda i Finland funna exemplaret av släktet *Selidosema* som *S. plumaria* när *S. brunnearia* finns i Estland och Östsverige. Närmast förekommer *S. plumaria* i Mellaneuropa. De på pl. 23 avbildade exemplaren av *S. plumaria* faller dessutom väl in i variationsbredden hos *S. brunnearia* i Sverige.

På pl. 1 kallas nr 24, som är en *Tetheella fluctuosa*, felaktigt *Tethea or* och vice versa beträffande nr 26. Den på pl. 9 nr 14 avbildade *Thera variata* föreställer snarare en *T. britannica*. På efterföljande plansch visas som nr 20 ett mycket blekt exemplar av *Horisme aemulata*. Fjärilen kanske överensstämmer med djur från Mellaneuropa, men de exemplar jag sett från Gotland är chokladbruna som nykläckta.

Till sist några ord om övriga illustrationer i boken. De teckningar av vingar och genitalier som finns är bra och mycket värdefulla. Av tveksamt värde är däremot biotop- och larvbilderna. De flesta biotopbilderna ger väldigt lite information. Med några få undantag visas till synes ointressanta lokaler. De mätare som anges såsom typiska för dessa platser är dessutom mest triviala arter. Några få av de svartvita larvfotografierna är intressanta. Merparten av dessa avbildningar är intetsägande eller suddiga.

Peder Skou och hans medhjälpare har gjort ett fantastiskt bra arbete. "Nordens Målere" kommer att innebära ett stort uppsving för intresset för mätarna i de nordiska länderna. För oss svenskar har det länge saknats modern litteratur över de nordskandinaviska mätararterna. Detta behov tillgodoses nu på ett mycket berömvärt sätt. Vi får också en mycket fin inblick i grannländernas mätarfauna. Jag rekommenderar alla fjärilsintresserade att köpa "Nordens Målere"!

Håkan Elmquist